

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 4489
Tarih : 18-12-2019

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.18.12.2019

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Siirt Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- Adalet - İnsan Haklarını İnceleme	
Esas Komisyon	İcristeri	
Tarih :	23 Aralık 2019	Esas No: 2/2471

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
18 Aralık 2019
Numara: 584261

TBMM GELEN EVRAK
18 Aralık 2019
No: 584261
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Demokratik toplumun en önemli kriterlerinden biri olan barışçıl toplanma ve gösteri özgürlüğü hakkı aynı zamanda ekonomik çıkarların savunulmasından siyasi fikirlerin ifadesine, sanatsal faaliyetlerde bulunmaktan adaletsiz uygulamalara tepki göstermeye kadar uzanan sivil, ekonomik, politik ve sosyal hakların tanınması, uygulanması ve savunulması için kullanabilecek bir araçtır ve uluslararası hukuk koruması altındadır.

Barışçıl toplanma ve gösteri hakkı kamuya açık alanlar da dahil olmak üzere tek başına veya başkalarıyla birlikte barışçıl toplanma, protesto, grev, oturma eylemi, gösteriler vb. düzenleme ve bunlara katılma hakkını içerir. Bu hak aynı zamanda anayasal güvence altındadır. Ayrıca bunun yanı sıra yasal zeminde nispeten düzenlenen bu hakkın uygulamada tamamen yok sayıldığına ve bilhassa OHAL dönemi sonrasında yasaklamaların giderek artışına şahit olmaktayız. OHAL dönemi sonrasında il valilikleri herhangi bir toplumsal gündemi gerekçe yaparak 30 günlük eylem etkinlik yasağı getirmektedir. Valiliklerin dayanak olarak aldığı 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'nın 17'nci maddesindeki, 'Bölge valisi, vali veya kaymakam, milli güvenlik, kamu düzeni suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla belirli bir toplantıyı bir ayı geçmemek üzere erteleyebilir veya suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike mevcut olması halinde yasaklayabilir' hükmüne göre dahi bakıldığında bu uygulamanın keyfiyete dönüştüğü açıktır. Madde metninde dahi valilerin yetkisi belirli bir toplantı ile sınırlandırılmış olduğu halde valilerin tüm toplantıları yasaklama kararları verdikleri gözlemlenmektedir. Yani uygulamada esasen demokratik kriterlere örtüşmeyen yasa metni dahi geniş yorumlanarak keyfi bir biçimde yurttaşların toplanma hakları yasaklanmaktadır.

Bu uygulama ilkin sokağa çıkma yasakları ile ülke gündemine girmiş olup OHAL sonrasında ise iktidarın katıldığı toplantı ve gösteriler hariç olmak üzere genel olarak uygulanmaya başlanmıştır. Son olarak ise Diyarbakır-Mardin-Van illerinde belediye başkanlarının görevden alınarak yerlerine kayyım atanması ile keyfi bir biçimde diğer illerde de uygulanmıştır. Örneğin Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye Başkanları'nın görevden alınmaları nedeniyle, çeşitli yasadışı eylemler gerçekleştirilmesi ihtimali gerekçe gösterilerek, Muğla il sınırları içinde "... yapılması muhtemel yürüyüş, basın açıklaması, oturma eylemi, çadır kurma, stant açma, bildiri dağıtma, protesto ve benzeri türdeki tüm açık alanlardaki etkinliklerin 21 Ağustos 2019'dan 31 Ağustos 2019 saat 23.59'a kadar yasaklanması ve eylem ve etkinliklere katılmak üzere ilimize geleceklerin ilimize girişlerinin yasaklanmasına..." karar verilmiştir. Bahse konu yasaklama kararı sadece Muğla'da yaşayanları değil, il sınırları dışındaki yurttaşların Muğla'ya girişlerinin de yasaklanması dolayısıyla çok geniş bir yurttaş topluluğunu ilgilendirmektedir. Yine işbu karar kamuya da açıklanmamış, HDP Datça ilçe teşkilatına teslim edilmiştir. Benzer uygulamaların diğer illerde de söz konusu olması ifade hürriyetinin topyekün askıya alındığının izahıdır.

Keza Cumartesi Annelerine yönelik kolluk şiddeti, HDP'li milletvekillerinin polis ablukasına alındığı, kadınların şiddeti haykırdıkları toplantılarda yaşanan kolluk şiddeti ülkede demokratik hakların yok sayıldığına açık bir göstergesidir. Yurttaşların barışçıl taleplerini dile getirme araçlarına yönelik geliştirilen bu tür devlet aygıtlarının ağır hak ihlallerini beraberinde getirmesi büyük bir toplumsal kırılmaya neden olmaktadır.

Kaldı ki 2911 Sayılı yasa ile getirilen kısıtlama ve yasakların Anayasaya aykırılığı noktasında da tartışma bulunmamaktadır. Çünkü Anayasanın **Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti başlıklı 26 ncı maddesi**; Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla **tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar.** Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.” Yine Anayasanın **Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı başlıklı 34 üncü maddesine göre “Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.”**

Toplantı ve gösteri hakkı aynı zamanda AİHS tarafından da güvence altına alınmıştır.

Madde9 uyarınca;

“1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, açıkça veya özel tarzda ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir.

2. Din veya inancını açıklama özgürlüğü, ancak kamu güvenliğinin, kamu düzenin, genel sağlığın veya ahlakın, ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda zorunlu tedbirlerle ve yasayla sınırlanabilir.”

Madde10 uyarınca

“1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.

2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.”

Madde 11’de ise

“1. Herkes asayiş bozmayan toplantılar yapmak, demek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak

haklarına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlanabilir. Bu madde, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel değildir."

Toplantı ve gösteri hakkı aynı zamanda, demokratik toplumlarda siyasi iktidarın kamuoyu tarafından bir denetlenme biçimidir. Yurttaşlar bu yol ve yöntemle kendi düşüncelerini kamuoyuyla paylaşarak, demokratik siyasi yaşama da müdahil olmakta ve taleplerini iktidara iletebilmektedir. Bu nedenle toplantı ve gösteride dile getirilen görüşlerin belli kesimlerde tepkiye neden olması, engelleme veya soruşturulmasına, kamu davası açılmasına gerekçe olamaz. Kaldı ki suç teşkil eden bir eylemin Türk Ceza Kanunları hükümlerine göre yaptırım söz konusu olup toplantı ve gösteri nedeniyle ikincil bir yaptırımın da izahı ve gereği yoktur. Yine toplantı veya gösterinin, trafiği engellemesi yahut belirli ölçüde karışıklığa yol açması, sınırlandırılmasına gerekçe olamaz. Toplantı ve gösteriler şekil olarak sınırlanmadığı gibi mekan olarak sınırlandırılması da kabul edilebilir değildir. Çünkü gösteriye katılanların bir kısmının şiddete başvurmuş olması yahut şiddet çağrısı yapması gösterinin bütününe yasaya aykırı hale getirmede olduğu gibi, şiddete katılmamış olan göstericilerin cezalandırılmasının gerekçesi de değildir.

İzah etmiş olduğum nedenlerle yurttaşların haklarını savunabilme ve taleplerini dile getirebilmelerinin önemli bir aygıtı olan toplantı ve gösteri hakkının sağlanması için kanunda gerekli düzenleme ve değişiklikler yapılmalıdır.

TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 4 üncü maddesinin (a) bendinde yer alan "kapalı yer toplantıları" ibaresi "*kapalı ve açık yer toplantıları*" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 10 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 18 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 5- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 19 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 22 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 23 maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 23 -Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâhil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler, boğma teli veya zincir gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddelerle toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma ve kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşınarak kanunların suç saydığı maksatlar için, yapılan toplantılar veya gösteri yürüyüşleri Kanuna aykırı sayılır."

MADDE 8- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 28 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 9- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 29 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 30 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 11- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 31 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 12- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 32 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 13- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 33 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 14- 06.10.1983 gün ve 2911 sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 34 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 15- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 16- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.